

Canan Tolon'un pas ve kahve telvesiyle yarattığı resimleri İstanbul ve Ankara'da...

İstanbul'da doğan, birçok Avrupa ve ABD kentinde yaşamını sürdüren Canan Tolon, yeni çalışmalarını İstanbul ve Ankara Galerî Nev'deki sergilerinde izleyicilere sunuyor. Londra'da tasarım ve iç mimarlık eğitimi gören, ardından California Üniversitesi'nde Mimarlık master programı ve Mimarlık Tarihi doktora programını tamamlayan, çok sayıda proje üzerinde çalışan Canan Tolon, 10 yılı aşkın bir süredir çeşitli dünya kentlerinde kişisel sergiler açıyor ve karma sergilere katılıyor. Kendini hiçbir kente ve ülkeye tam anlamıyla ait hissetmiyor Tolon... Yaptığı resimlerde ve düzenlemelerde evrensel bir dil oluşturmaya çalıştığını belirten sanatçı, İstanbul ve Ankara'da sergilenecek resimlerinde demir pası, kahve telvesi gibi alışılmadık malzemeler de kullanıyor. Demirin tuvalde bıraktığı pas lekeleri ile hastalıklı bir yaşama, doğanın tahribatına, tutsaklığa göndermeler yapan Canan Tolon, kahve telvesiyle de bugüne kadar sergilerle, resimle hiç ilişki kurmamış, ama kahve telvesinde "resim görme"yi her zaman başarmış insanlara ulaşmayı arzuluyor. İstanbul Galerî Nev'deki sergi 4 Ocak tarihine kadar, Ankara Galerî Nev'deki sergi ise 7-28 Ocak tarihleri arasında görülebilir.

Lale Filoğlu- Tuval, boya gibi geleneksel malzemelerin yanı sıra çim tohumu, cam kırıkları, çivi, tel, kahve telvesi gibi canlı ve cansız malzemeler de giriyor çalışmalarınıza. Öncelikle bu malzeme çeşitliliğinden söz edelim.

Canan Tolon- Şimdiye kadar yaptığım işlerde, enstalasyonlarda çöpten çıkarılmış objelerin yanısıra çim tohumu gibi canlı malzeme kullandım. Tuval, metal vb. yüzeyler üzerinde büyüyen çim tohumu serginin ilk haftalarında yemyeşil, adeta yapay bir görüntü oluşturuyordu. Çi-

menler zamanla sararıyor ve ölmeye başlıyordu. İnsanlar o zaman, gördükleri o yeşil çimenin yapay olmadığını, canlı olduğunu anlıyorlardı. Çalışmalarımın her zaman doğa ile bağlantısı oluyor. Müthiş bir enerjiye sahip olan çim tohumu da hep severek kullandığım bir malzeme oldu.

Sizin "peyzaj" olarak adlandırdığınız resimleriniz dikkati doğaya farklı bir açıdan çekiyor. Geleneksel anlamıyla doğanın mükemmelliğini değil, yitip gidişini vurguluyor.

Benim bir sergimin ismi "Natür-

mortlar" (Still Lifes) idi. 18. ve 19. yüzyıllarda yapılan natürmortlar, dalından koparılmış çiçeklerle, elmalarla, ölmüş balıklar ve ördeklerle, aslında doğanın ne kadar mükemmel olduğunu vurguluyorlardı. Ama aslında bunların hepsi ölüydü. Ölü ve son derece güzel, canlıydılar. Ben ise "peyzaj"larımla, doğanın ne kadar kusursuz olduğunu değil, doğayı ne kadar büyük bir hızla yok ettiğimizi anlatmaya çalıştım hep. Çöplerin arasından bulduğum malzemelerle, kırık camlarla yaptığım enstalasyonlar, toplanıp bir anda çöpe atılabilecek ya da göçebe gibi bir yerden diğer bir yere aktarılacak işlerdi. "Still Life", Fransızca'da "ölü doğa" anlamına gelmesine rağmen İngilizce'den birebir çevrildiğinde "sakin doğa" anlamını taşıyor. "Still Lifes" başlığı altında açtığım sergide bu iki anlamı birarada kullandım. Yani hala yaşıyor, halen doğa için yapabileceğimiz birşeyler var.

İstanbul ve Ankara'daki sergilerinizin enstalasyonlarınızı kapsamıyor. Galerî Nev sergilerinizde hangi çalışmalara yer veriliyor?

Bu sergilerimde demir pası, kahve telvesi kullandığım iki grup çalışmam yer alacak. Ayrıca aydınlatma kullanarak yaptığım siyah beyaz resimler de var.

Pas, paslanmak çok farklı çağrışımlar uyandırıyor. Siz baş-

langıçta hangi noktadan yola çıktınız?

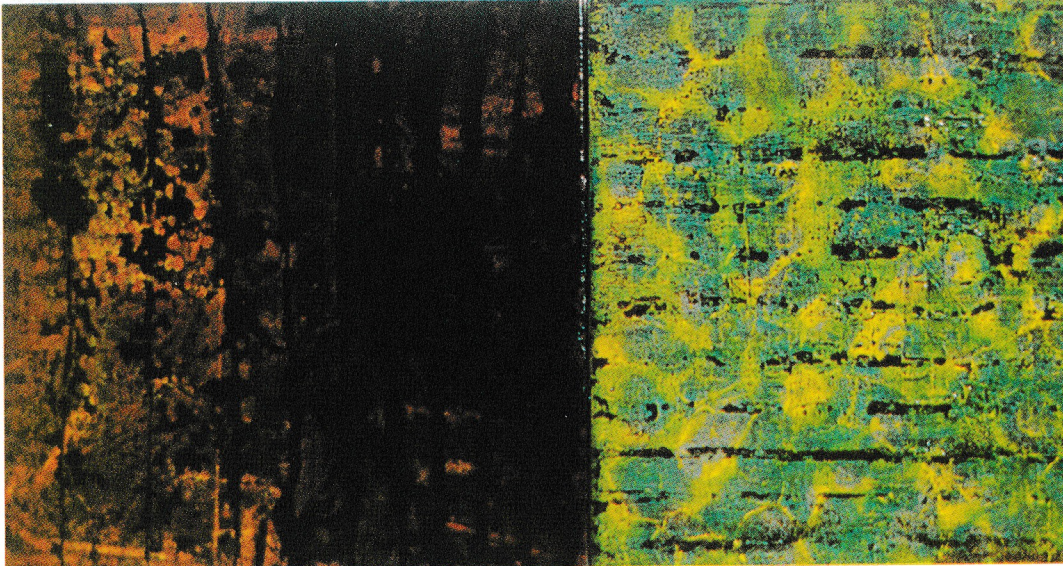
Demirin kendisi değil de onun yarattığı izi kullanırken birçok farklı şeye dikkat çekmek istiyordum. Pas, çıkmayan bir lekedir. İnsanın elini kestiğinde yara izini sürekli taşıması gibi. Bir anlamda pas, yara izidir. Geriye dönüş zordur. Ayrıca demirden kaynaklandığı için hapsolmek, demir parmaklıklar gibi çağrışımlar da uyandırıyor.

Fotoğrafları çeşitli dergilerde basılan bir enstalasyonunuzda yine pas lekelerini kullanmıştınız... Kırmızı lekelerden fişkiran yeşil çimenler oldukça çarpıcı bir görüntü yaratmıştı. Sanırım taşıma ve gümrük gibi problemler nedeniyle çalışmanızı burada sergileyemediniz.

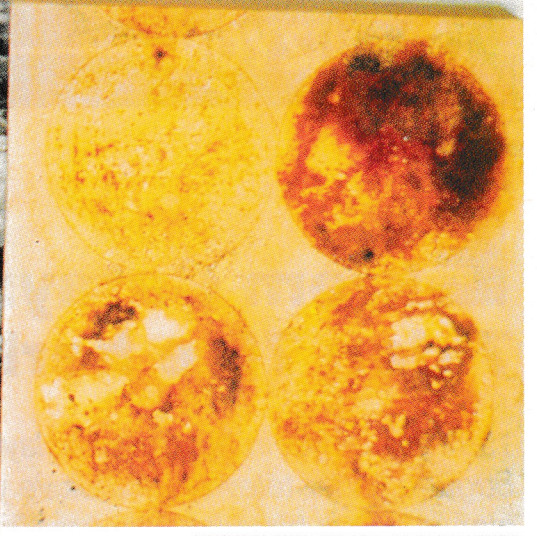
Metal parçaları ve çelik konstrüksiyon kullandığım "Under Pressure" (Baskı Altında) adlı enstalasyonu buraya getirmem mümkün olmadı. Gerilmiş yedi metal parçası üzerindeki pas lekelerinde büyüyen ve başlangıçta yemyeşil olan, serginin sonuna doğru ise sararıp solan çimenler farklı çağrışımlar uyandırdı. Yukarıdan bakıldığında dünyanın uzaydan görünüşünü andırırken, başka bir açıdan da tüyleri dökülmüş bir hayvanı akla getiriyordu. Kan kırmızısı rengindeki pasın arasından çıkan yeşil çimenler, tohumun içindeki o müthiş enerjiyi gözler önüne seriyordu. Çünkü tohum o kadar büyük bir yaşam gücünü barındırıyordu ki, metalin üzerindeki su ile birleştiğinde büyüyor, yeşilleniyordu. Bazı izleyiciler, son derece gergin duran insan boyutundaki bu metal parçalarının sedyeyi çağrıştırdığını da ifade ettiler. Bu yedi metal parçası, tahterevallı gibi aşağı inip yukarıya çıkabilen bir konstrüksiyona oturtulmuştu. Bu aynı zamanda çok hassas bir dengeyi de ifade ediyordu. Ben enstalasyonlarımı her zaman "denge" unsuru üzerine inşa ediyordum.

Resimlerinizde kahve telvesi kullanma fikrine nasıl vardınız?

Bu resimlerden önce de bir sergimde kahve telvesi ile yaptığım resimler yer almıştı. Türkiye'de

resimle sanatla hiç ilgisi olmayan insanlar da "resim görme"yi başarıyorlar. Bana göre ilk soyut resimler kahve telvesinde görülün ve adlandırılan şekillerdir. Üstelik Türkler kahve telvesini çok daha kolay okuyabiliyor. Gördükleri bir biçimi ya ata, ya kuşa, ya da bir yola benzetip yorumlarda bulunuyorlar. Ben de kahve telvesini kullanırken herkesin ne görmek istiyorsa onu görmesini, onu yorumlamasını istedim.

Teknik olarak bunu nasıl gerçekleştirdiniz? Çok bol miktarda kahve pişirmiş olmalısınız...

Evet kahve kaynatıyorum. Telve'nin yapışması için tutkalla karıştırıp tuvale döküyorum. Daha sonra kazıma, akıtma gibi çeşitli işlemlerden geçiriyorum. Zaten bazı malzemelerin kendi hayatları var; kendi yollarını kendileri buluyorlar. O zaman, onu öyle bırakmanını daha doğru olduğunu düşünüyorum.

Siyah-beyaz resimlerinizde ise parçalanmış topraklar var. Bazı kesitlerinde hedefi gösteren "+" işaretleri var. İlk bakışta resimden çok fotoğrafı andırıyorlar.

"Sky Is No Limit" başlığı ile sergilenen siyah-beyaz resminin asıl ismi "Sky Is Limit"tir. Bölünmez olduğunu düşündüğümüz suyu, havayı bile bölerek, parçalayarak yapay sınırlar oluşturduk hep. Ve ardından da "O senin, bu benim, hayır bu eskiden benimdi onun için tekrar benim olmalı" gibi kavgalara tutuştuk. Elbisenin cebini, yakasını, kolunu keser gibi toprağı parçaladık... Resimde görülen işaretlere gelince; mühendislik ve mimari araç gereçlere, onların geleneksel diliyle açık göndermeler yapıyorum. "Resmedilmiş" manzara sık sık haritalar ve ölçüm diyagramlarını da içeriyor. Bir anlamda doğayı yüksek teknoloji araçlarının cephesinden görebilmek... O zaman toprak, topografik

aletler, fotoğraf makinası ve stratejik silahlardan görüntülen hedeflere dönüşüyor. Ayrıca bölgesel iddiaları ve gizli sömürüyü açığa vuran, bir anlamda geçmiş dönemini ifade eden çizimler üzerine çalışıyorum. Kullandığım teknik resme, fotoğrafı anımsatan bir gerçeklik veriyor. Bu resimleri gören bazı izleyiciler bana sık sık "Bu yeri biliyorum. Bu fotoğraf nerede çekilmişti?" gibi sorular soruyorlar. İlk bakışta bir "deja vu" gibi; kendilerine tanıdık gelen bu manzaranın, yakından baktıklarında aslında hiç görmedikleri bir yer olduğunu fark ediyorlar. Resmin fotografimsi keskinliği zayıflıyor ve bir kurguya dönüşüyor.

Haritaları, şemaları sık sık resimlerinizde görsel unsurlar olarak kullanıyorsunuz. Sınırım mimarlık eğitiminin de etkisi var bunda.

Evet. Tasarım, tasarım üzerine master ve mimarlık tarihi -ki konusu '13. Asırda Anadolu Kervansarayları'ydı- okudum. Harita, şema ve elbise patronlarını resimde kullanmayı seviyorum. Üstelik dünya haritasını karma karışık yapmayı, sınırları değiştirmeyi de deniyorum. Örneğin Almanların en çok korkacağı şeyi yapıyorum ve Berlin'in olduğu yere İstanbul'u yerleştiriyorum. Marsilya'nın yanına da Cezayir'i koyuyorum. Çünkü Almanlar Türklerin, Fransızlar da Cezayirilerin varlığından rahatsızlık duyuyorlar. Herkes kendi ırkını korumaya, temiz tutmaya çalışıyor. Halbuki bunu başardıklarında kültürlerini zenginleştirme olanağı yitirmiş oluyorlar.

Şiddet ve şok edici görüntüler günümüz sanatçılarının yapıtalarına sık sık girer oldu. Ancak siz, insanı bir anda vuran, irkiltten imajlardan uzak duruyorsunuz. Bağırın, haykıran resimler yapmamayı tercih ediyorsunuz, biraz da şiddet resimlerinde kullandığınız günümüz sanatçılarına duyduğunuz tepki

den mi kaynaklanıyor?

Ben resimlerimi hem kendim için hem de başkaları için yapıyorum. İzleyiciyi eğlendirmek veya şoke etmek değil amacım. İnsanları sarsan görüntüler bir süre sonra etkisini yitiriyor ve olağanlaşıyor. Şiddeti doğrudan gösteren sergilere Amerika'da çok sık rastlıyoruz. İzleyiciye tokat atan sergiler bunlar. Ancak bir süre sonra görenleri dayak arsızına çeviriyor. Ben şiddete çok karşı bir insanım, şiddetten çok diyalogu tercih ederim. "Gel, gör, tokat ye. Sonra da evine git" demektense, "gel bir konuşalım" demeyi arzu ediyorum. Çünkü havaya savrulan tokatların boşa enerji ve zaman kaybı olduğuna inanıyorum.

Siz, bir ülkeden diğerine çok sık geçişler yaptınız. Almanya, İngiltere, İskoçya, Fransa, ABD vs... California'da mimarlık ve çevre tasarımı üzerine öğretim üyeliği yaptığınızı, Paris, San Fransisco, Berkeley'de birçok değişik proje üzerinde çalıştığınızı, birçok dünya kentinde sergiler açtığınızı biliyoruz. Herhangi bir yere ait olduğunuzu hissediyor musunuz?

Hiçbir yere ait değilim. Türkiye'ye geldiğimde Amerikalı değilim. Ancak Amerika'da da bir Amerikalı gibi değilim. Hiçbir yere ait olmamanın getirdiği avantaj ve dezavantajlar var kuşkusuz. Benim gibi çok insan var; özellikle de Almanya'da doğmuş Türkler akla geliyor hemen. Ben 10 yaşına kadar hastanede büyüdüm. Annemle babamla birlikte değilim. O zaman Almanya'daydım ve Almanca biliyordum. Hastanede her şeyi resimle anlatıyordum. Resim benim için bir lisandı. Annem babam Türk, ancak ana dilim Fransızca. Kültürel açıdan baktığınızda bir Fransız sayılabilirim. Ancak hiçbir zaman bir Fransız değilim. Etnik olarak tam anlamıyla bir Türküm. Annem Boşnak ve benim de bir Boşnak damarım var.

"Sanatla hiç ilgisi olmayan insanlar da kahve telvesinde "resim görme"yi başarıyorlar. Ben de kahve telvesini kullanırken herkesin ne görmek istiyorsa onu görmesini, istedim. Türkler kahve telvesini çok daha kolay okuyabiliyor."

Öte yandan Akdenizliyim de. Konuşurken ellerimi, kollarımı kullanıyorum. Nereli olduğum konusu zaman zaman gündeme geliyor. Katıldığım İstanbul Bienali sırasında Türkiye'deki bazı dergilerde çıkan yazıların beni ne kadar üzdüğünü hatırlıyorum yine. O bienal sırasında bana "Sen Türk değilsin, Amerikalısın. Niye Türkiye'yi temsil ediyorsun?" dediler. Bu beni çok üzmişti; çünkü insanın, kendi memleketinde kendisini yabancı hissetmesi en zor olanı ■